

Iedzīvotāju aptaujas „Par Talsu novada vērtībām un simboliem” rezultāti

Pagājušajā gadā, stājoties spēkā administratīvi teritoriālajai reformai, vienā Talsu novadā apvienojās bijušie Talsu, Dundagas, Rojas un Mērsraga novadi. Mainoties teritoriālajām novada robežām, no 2021. gada 1. jūlija spēkā vairs nav bijušais mākslinieces Antras Auziņas izstrādātais Talsu novada ģerbonis (ozollapu vainags zelta laukā, kura 18 lapiņas simbolizēja novada četras pilsētas un 14 pagastus).

Lai stiprinātu iedzīvotāju emocionālo un simbolisko piederību apvienotajam Talsu novadam, tiks izstrādāts jauns novada ģerbonis. Tas tiks veidots pēc heraldikas nosacījumiem. Lai ģerbonis atspoguļotu Talsu novada iedzīvotāju kopējās vērtības, Talsu novada pašvaldība aicināja ikvienu Talsu novada iedzīvotāju piedalīties aptaujā par apvienotā novada vērtībām un ģerbonī iekļaujamajiem simboliem.

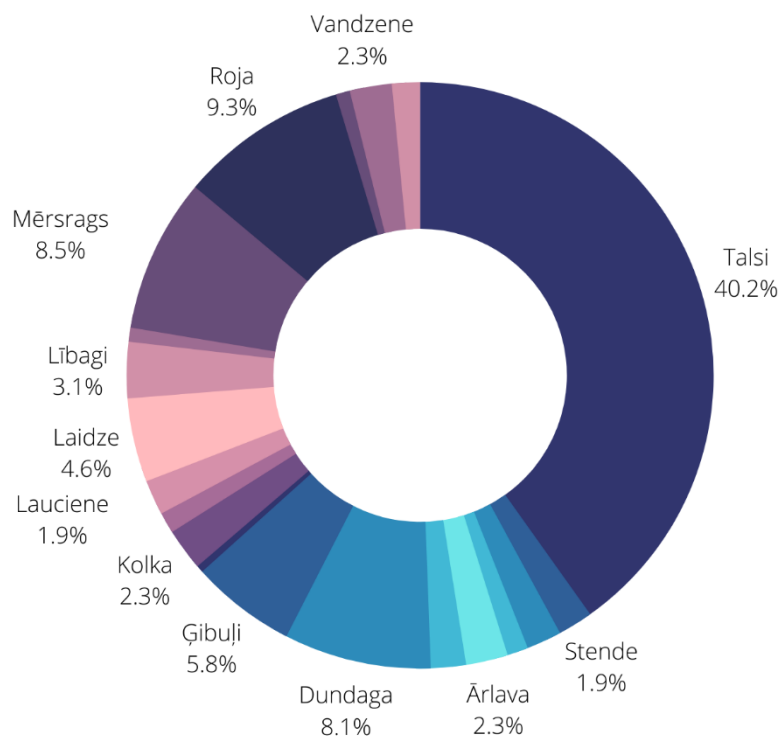
Aptaujas rezultāti apkopotā veidā tiks nodoti heraldikas māksliniekam un tie tiks izmantoti, izstrādājot vairākus iespējamus Talsu novada ģerboņa variantus.

Aptauja norisinājās no 24. janvāra līdz 7. februārim. Saņemtas 224 elektroniski aizpildītas anketas un 35 drukātā veidā aizpildītas anketas, kopā 259 anketas.

Lai panāktu lielāku sabiedrības iesaisti, informācija par aptaujas izsludināšanu publicēta Talsu novada pašvaldības komunikācijas kanālos internetvidē, tika sagatavots informatīvs video sižets, informācija izsūtīta Talsu novada pašvaldības struktūrvienībām, iestādēm, sadarbības partneriem, piemēram, Talsu Komersantu klubam.

Teritoriālā piederība

Visvairāk respondentu kā savu dzīvesvietu norādījuši Talsu pilsētu – saņemtas 104 anketas (40,2%). 24 anketās (9,3%) kā dzīvesvieta norādīts Rojas pagasts, 22 anketās (8,5%) – Mērsraga pagasts, bet 21 anketā (8,1%) – Dundagas pagasts. Aptaujā piedalījās 15 (5,8%) respondenti no Ģibuļu pagasta un 12 (4,6%) respondenti no Laidzes pagasta. Astoņi respondenti (3,1%) par savu dzīvesvietu norādījuši Lībagu pagastu, bet seši (2,3%) respondenti – Vandzenes, Kolkas, Ārlavas pagastu. Pieci respondenti (1,9%) bija no Stendes, Valdemārpils, Balgales pagasta, Laucienes pagasta. Četri respondenti (1,5%) bija no Virbu pagasta, trīs (1,2%) no Sabiles un Ķūļciema pagasta, divi (0,8%) no Valdgales pagasta un Lubes pagasta, bet viens (0,4%) no Īves pagasta.

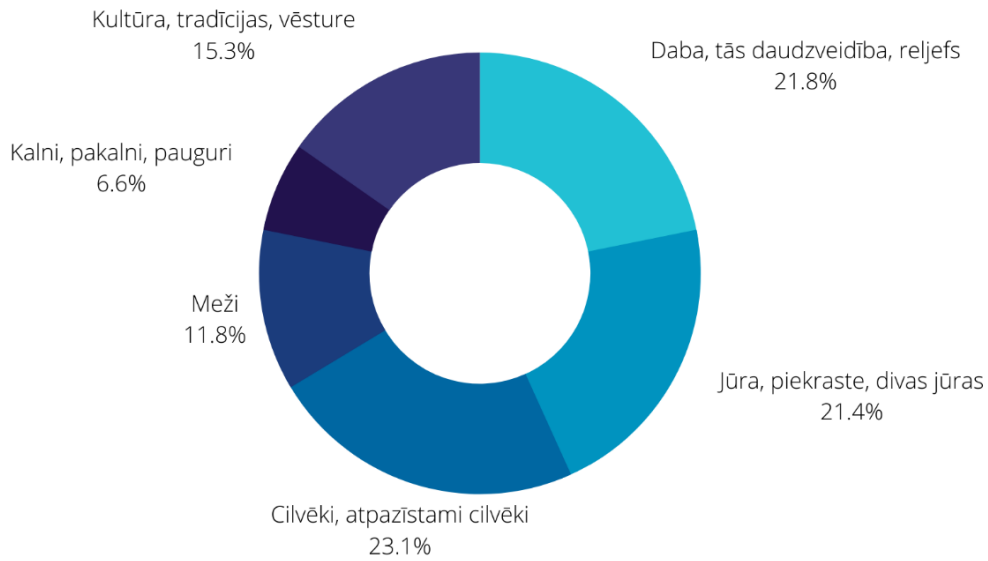
Vērtības apvienotajā Talsu novadā

Jautāti, kādas vērtības respondenti saredz apvienotajā novadā, respondenti sniedza daudzveidīgas atbildes. Apkopojot līdzvērtīgos atbilžu variantus, bija identificējami seši vērtību bloki:

- cilvēki, radošas personības (53 respondenti, 23,1%);
- daba (50 respondenti, 21,8%);
- jūra un piekraste (49 respondenti, 21,4%);
- kultūra, tradīcijas, vēsture (35 respondenti, 15,3%);
- meži (27 respondenti, 11,8%);
- kalni, pakalni, pauguri (15 respondenti, 6,6%).

53 respondenti (23,1%) par apvienotā novada vērtību definējuši cilvēkus: novada iedzīvotājus, slavenus un atpazīstamus novadniekus, talantīgas un radošas personības. 50 respondenti (21,8%) pieminējuši dabas, tās daudzveidības un reljefa nozīmību, bet 49 respondenti (21,4%) uzsvēruši vienu no apvienotā novada bagātībām: jūru (mazo un lielo), tās piekrasti. Viena no vērtībām ir kultūra, tradīcijas un vēsture, to minējuši 35 respondenti (15,3%), bet mežus – 27 respondenti (11,8%). Savukārt kalnus, pakalnos un paugurus par novada vērtību uzskata 15 respondenti (6,6%).

Apvienotā novada vērtības

Respondenti, norādot apvienotā novada vērtības, minējuši arī atsevišķus, nozīmīgus un novadu raksturojošus objektus, kas ir arī tūrisma galapunkti. Lielākoties minēti dabas objekti: **Kolkasrags, Talsu pauguraine, Sabiles vīna kalns, Slīteres nacionālais parks, Abavas senleja, ezeri**. Respondenti nosaukuši arī novadu raksturojošas ēkas, piemēram, Dundagas pili, Rojas brīvdabas estrādi, Talsu pilsētas promenādi, muižas, bākas, baznīcas. Tiek minēts arī mazpilsētas šarms, Talsu brunčis, brunča raksts, lībiešu mantojums, kurzemniekiem raksturīgie ēdieni un Talsu novadā ražotie produkti.

Kā novada vērtības definēts arī patriotisms, ģimeniskums, vienotība, atbalsts, attīstība, stabilitāte, cilvēcīgums.

Nākotnē attīstāmās apvienotā novada vērtības

Apkopojot atbildes uz jautājumu, kādas vērtības apvienotajā Talsu novadā būtu jāizkopj un jāattīsta nākotnē, saņemtas tik atšķirīgas atbildes un to formulējumi, ka tās nav iespējams skaitliski kategorizēt.

Respondenti uzsver nepieciešamību godāt pagātnes vērtības, tradīcijas, savienojot tās ar saprātīgu, mūsdienīgu un videi draudzīgu jauno tehnoloģiju pielietojumu un radīšanu; attīstīt novadu kā labklājīgu dzīvesvietu ģimenēm, izkopt kultūrtūrisma un piesaistīt cilvēkresursus, izkopt cilvēku un vietu vērtību, attīstīt uzņēmējdarbību, stiprināt un izkopt dabas un vēsturiskās vērtības, veicināt izglītības kvalitāti, pievērst uzmanību ekoloģiskai videi, attīstīt bioloģisko lauksaimniecību, radīt labvēlīgu vidi dažādām aktivitātēm un jauninājumiem, kopējās identitātes stiprināšana, neizslēdzot pagātnes vērtības, infrastruktūras sakārtošana, jauniešu iesaiste pašvaldības darbā, zaļās enerģijas attīstība, vēsturiskā mantojuma saglabāšana, sadarbības veidošana ar uzņēmējiem, iedzīvotāju padomju veidošana, investīciju piesaiste, iedzīvotāju izglītošana, sociālais atbalsts.

Aptaujas dalībnieki norāda arī cilvēciskās vērtības, kas novadā jāizkopj un jāattīsta: lokālpatriotisms, cieņa, sadarbība, vienlīdzība, saliedētība, individualitāte, vienotība, drosme, kritiskā domāšana, pozitīva attieksme, pilsoniskā apziņa, satiecība,

pieejamība, unikalitāte, līdzvērtība, godīgums, atbildība, mērķtiecība, mūsdienīgums, novitāte, mainība, kopība, tolerance, izturība, neatlaidība.

Novadu asociējošie simboli

Apvienotais Talsu novads respondentiem saistās ar dažādiem simboliem, uz jautājumu lielākoties sniegtas vairākas atbildes. Apkopojot biežāk izteiktos atbilžu variantus, **dominēja jūra**. To minējuši 77 respondenti (26,6%). Manāms divu jūru akcents, kāds respondents norāda: “Vienojošais varētu būt Dižjūras un Mazjūras vienlaicīgās klātbūtnes moments – tas ir īpašs visas Latvijas mērogā un varētu simbolizēt mazās labās lietas, tradīcijas, kas ir jau pazīstamas un izkopjamas (Mazjūra), kā arī skatienu plašākā pasaulē (izglītība, eksports, tūrisms, u.c.) (Dižjūra).”

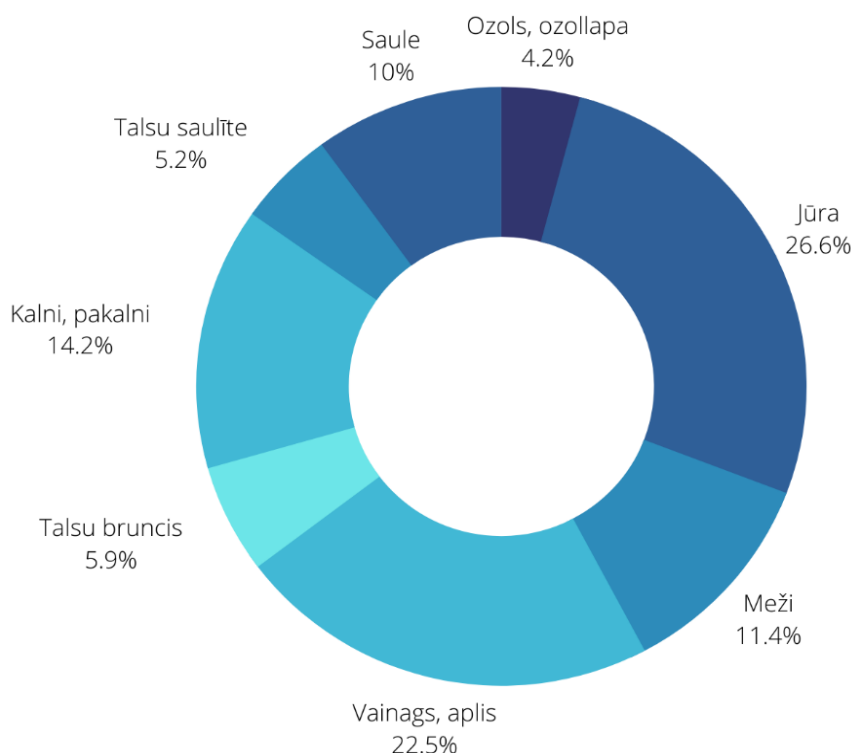
65 respondentiem (22,5%) Talsu novads saistās ar vainagu, apļa formu. Atbildēs visbiežāk minēts ozollapu vainags, parādās asociācija arī ar zāļu un jāņu vainagu. Respondents rakstījis: “Vainags ir pietiekoši labs simbolam vienotai dažādībai. Un galu galā – vainagā jau var arī iepīt dažādākus ziedus, ne tikai vienādas ozola lapas.” Savukārt kāds cits respondents papildinājis: „Vainags, kurā viss, kas ievīts, vienādi svarīgs, bet katrs par sevi unikāls”.

Kā viens no ģerboņu risinājumiem tiek minēts ozollapu vainags ar zīļu čemuriem, atsevišķām zīlēm vai ozolu vainags ar iekļautu bijušo novadu simboliku. Respondentos manāma neizpratne par Talsu pilsētas un Talsu novada ģerboni: esošais Talsu pilsētas ģerbonis tiek asociēts ar Talsu novada ģerboni. Tas liecina, ka iedzīvotājiem trūkst objektīvas informācijas par novada, pilsētu un pagastu simboliem, kas uzskatāmi parādītu to atšķirības.

41 aptaujas dalībnieks (14,2%) uzsvēris novada simbolisko saderību ar kalniem un pakalniem, bet 33 dalībnieki (11,4%) – ar mežiem. Savukārt 29 respondenti (10%) uzskata, ka viens no jaunā novada simboliem ir saule.

17 aptaujas (5,9%) dalībnieki kā novada simbolu definē Talsu bruncis un no tā atvasināto svītru kodu, bet 15 respondenti (5,2%) norāda, ka novadu simbolizē Talsu saulīte. Talsu svītru kods un Talsu saulīte joprojām tiek un tiks izmantota gan Talsu pilsētas, gan novada mārketinga komunikācijā, tēla veidošanā un tūrisma piedāvājumu popularizēšanā.

Novadu asociējošie simboli

Respondenti ir dalījušies ne tikai ar simboliem, ar ko asociējas Talsu novads, bet arī ieskicējuši jau **iespējamo ģerboņa vizuālo izskatu**, daloties idejās:

“Varētu palikt tas pats zaļais, ozola lapu, apaļais vainags, bet tajā iezīmēt tik ziedu, cik ir apvienotajā Talsu novadā pagastu un pilsētu, un katrs zieds varētu būt tādās krāsās, kādas tās ir katra šī pagasta un pilsētas ģerbonī (lielākoties šie ģerboņi ir divkrāsu – tātad viducītim un ziedlapiņām būtu attiecīgu krāsu proporcijas, kādas tās ir katrā ģerbonī), varbūt pat šos ģerboņus jau gatavus, nevis kā ziedus var izvietot zaļajā vainagā. Ja nedrīkst palikt iepriekšējais/līdzšinējais zaļais vainags, tad šī atpazīstamības zīme, ar ko visiem līdz šim asociējās Talsi un novads – vainags – varētu palikt, tikai nevis no ozola lapām un zaļš, bet gan ziedu vainags (tā pati ideja ar ziediem un to krāsām, un saistība ar pagastu ģerboņiem, ko minēju pirmajā variantā). Ja nevar būt vainags, tad ideju par ziediem var attēlot kā ziedu pušķi. Var būt arī šāds ģerbonis – dzeltena saule uz zila fona (zila ir gan debess, gan arī jūra, jo Talsu novads atrodas pie jūras), bet saulei varētu būt ģerbonī tik staru, cik ir šobrīd Talsu novadā pilsētu un pagastu, un simboliskā doma, vēstījums un vēlējums šādam ģerbonim būtu – saules mūžu, gaismu un starojumu Talsu novadam! Turklāt saule arī ir apaļa, kā tas bija ar ozolzarū vainagu līdzšinējā ģerbonī, arī staru skaits būtu pagastiem simboliski būtu līdzīgi iekļauts, kā tas bija ar lapu skaitu ozolzarū vainagā, arī šis jaunais ģerbonis tad būtu divkrāsu (kā līdz šim bija) – it kā askētisks un lakonisks, taču vienlaicīgi arī elegants un ar nozīmīgu vēstījumu. Ģerbonis varētu būt arī šāds – tajā var būt attēlota zila jūra (jo Talsu novads atrodas pie jūras) ar dzeltenas (sauli simbolizējošas) krāsas buru laivu jūrā. Laivai var būt divas buras. Uz vienas buras būtu tik daudz zvaigznīšu vai ziediņu, cik ir pilsētu un pagastu apvienotajā Talsu novadā, bet otra bura varētu būt sadalīta vēl divos laukumos – vienā no šiem abiem laukumiem būtu zaļa ozola lapa.”

“Varētu būt četras rokas saliktas kopā, kas atainotu apvienošanos, četru novadu apvienošanu, tā ir galvenā ideja, no tās var strādāt, veidot ģerboni mūsdienīgāku, ar futuristiskām iezīmēm.”

“Uz zila fona laukuma augšpusē zelta saule, zaļa līnija (mežs) sadala laukumu uz pusēm, sadalot uz pusēm arī sauli – divas saules. Pret zaļo viduslīniju no abām pusēm laužas balti viļņi – divas jūras.”

Saņemtas arī ģerboņa vizualizācijas:

Tāpat aptaujā pausts viedoklis, ka labākais risinājums ir atjaunot iepriekšējo apriņķa ģerboni.

Respondenti minējuši arī citus simbolus, ar ko tiem asociējas apvienotais Talsu novads. Piemēram, Dundagas pils, Kolkasrags, zivis, zvejnieki, muižas, baznīcas, enkurs, vārpas, putni, ūdens, līvu krasts, zeme, Talsu pauguraine, pieminekļi „Koklētājs”, vējdzirnavas, ezeri.

Vairākkārt minēta bāka, kāds respondents norāda, ka „ļoti patīk mūsu bākas gaismas. Skatīties vienā virzienā”, bet cits: „bāka būtu simboliska, rāda gaismu, kurp virzīties”.

Simboli, ar ko nākotnē asociēt novadu

Apkopojot respondentu atbildes uz šo jautājumu, var secināt, ka lielākoties atbildes sasauca ar iepriekšējā jautājuma atbildēm, tas ir, par simboliem, ar ko novadu asociē tagad. Tāpat ir lielāks individuālo atbilžu skaits, ko nebija iespējams sagrupēt.

58 respondenti (30,1%) par nākotnes vērtību nosauc jūru, 37 respondenti (19,2%) – vainagu (gan ozollapu, gan ziedu vainagu, tomēr skaitliski biežāk minēts ozollapu vainags). Kāds respondents saka: „Vainags varētu palikt, tikai tas varētu būt ziedu vainags. Dažādi ziedi simbolizētu dažādos Talsu novada iedzīvotājus, kam tagad ir jānācās vienam otru pieņemt, būt draudzīgiem un vienam otru balstīt. Vainagā savītos mūsu visu pagātne un kopīgā nākotne”.

31 respondents (16,1%) min pakalnus un kalnus, bet 26 aptaujas dalībnieki (13,5%) – sauli. 23 respondenti (11,9%) norāda, ka nākotnē Talsu novadu vēlas asociēt ar mežiem, savukārt 9 respondenti (4,7%) par nākotnes simbolu uzskata gan Talsu saulīti, gan Talsu brunča rakstu.

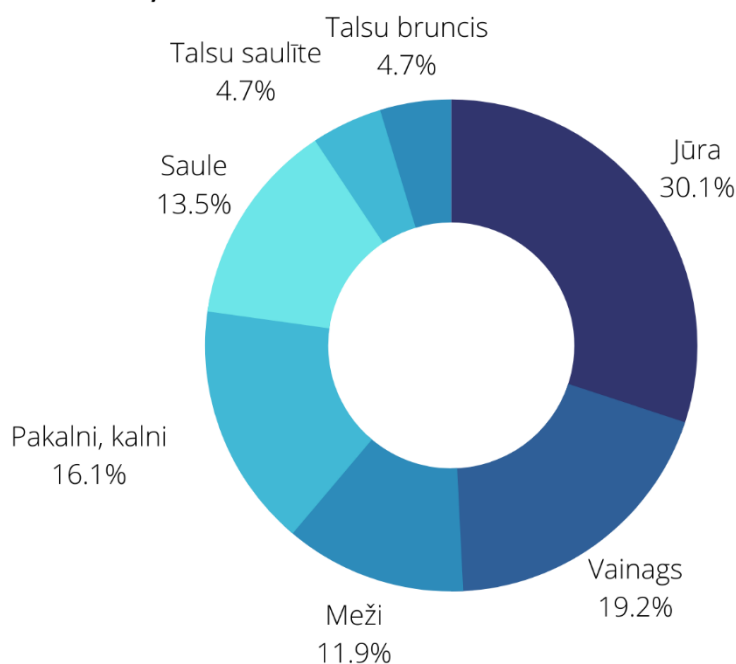
Šajā jautājumā saņemtas individuālas un nesistematizējamas atbildes. Dalībnieki min vairākus simbolus, ar ko nākotnē vēlas asociēt Talsu novadu: lībiešu simboli, Kolkasrags, sklandrauši, Dundagas pils, pieminēklis „Koklētājs”, Krišjāņa Valdemāra jūrskola, Abavas rumba, Slītere, zivis, ziemeļkurzemes pussala, lasis, ozola lapa, pūce, Sabiles vīna kalns, Kamparkalns, muižas, bāka, putns, čiekurs, pakavs, tūristiem interesanti vides objekti, sakārtoti ceļi, infrastruktūra. Tāpat minēts sirdsspēks, sakņu un jauno dzinumumu spēks, tradīcijas, arhitektūra, kultūra, vēsture, tautiskie raksti, spēks, daba, cilvēks.

Arī pie šī jautājuma minēts viedoklis, ka piemērota šķiet vēsturiskā Talsu aprīnča ģerboņa apstiprināšana, „kas simbolizēja latviešu kultūru, sauli, vienotību, tikumu, sveicienu, dabu”.

Savukārt kādi citi respondenti norādījuši, ka nākotnē Talsu novadu vēlas asociēt kā „unikāla vieta *start up* (kā Silīcija ieleja), vieta dažādu sociālo grupu aprūpei (lieliski pansionāti un cilvēki ar īpašām vajadzībām), foršākā ledus halle un baseini, un citas sporta aktivitātes”; „vēja turbīna, kas simbolizē zaļo enerģiju, ilgtspēju, investīcijas”.

Kāds aptaujas dalībnieks uzsver: „Tā kā jaunā ģerboņa izveide ir atbildīgs un pilsonisks, nākotnei un vēsturei paliekošs un nozīmīgs jautājums, tad, manuprāt, tiešām būtu jāatrod tāds ģerboņa variants, tāda ideja, kas būtu atbilstoša un vienota visam jaunajam Talsu novadam (kā tas bija ar iepriekšējo ģerboni), īpaši neizceļot nevienu pagastu vai pilsētu, lai būtu godīgi pret visiem pagastiem un visām pilsētām, kas ir Talsu novadā”.

Simboli, ar ko nākotnē asociēt novadu

Novadu asociējošās krāsas

Respondenti atbildēs lielākoties norādījuši vairākas krāsas, kas tiek asociētas ar Talsu novadu. Visbiežāk minēta zaļā krāsa: 177 reizes (46,6%). Tā lielākoties asociēta ar novada mežiem, pakalnu zaļumu. Viens respondents atbildē raksta: „Zaļā, bet nevis tagadējā mēļi pelēkzaļā, bet koša, sulīga tumši zaļa krāsa kā Rojas un Mērsraga piejūras ciematos augošo priežu sulīgi zaļie skuju vainagi, Talsu sūnām apaugušie, saulē sasīlušie dakstiņu jumti un Dundagas pils Zaļās Jumpravas smalkās kleitas mežģīnes.”

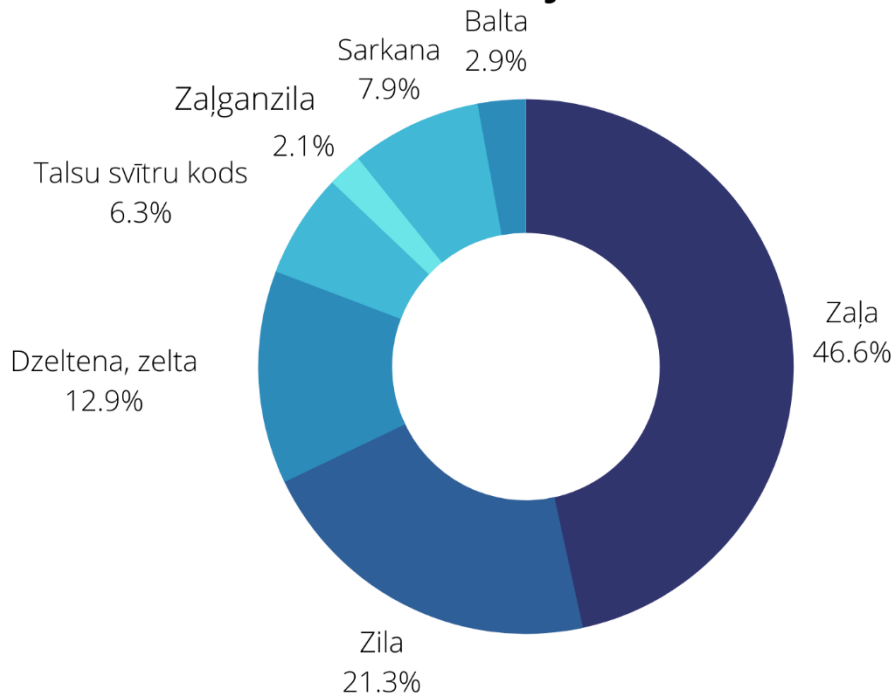
Zilo krāsu ar apvienoto Talsu novadu asociē 81 respondents (21,3%), piesaucot līdzību ar jūru, ezeriem, upēm, avotiem, debesīm, asociāciju ar cerībām. Dzeltena un zelta krāsa aptaujas atbildēs minēta 49 reizes (12,9%). Uzsvērta šīs krāsas sasaiste ar sauli, piekrastes pludmales un kāpu smiltīm.

Respondenti apvienoto Talsu novadu saista arī ar sarkano krāsu. Tā minēta 30 atbildēs (7,9%). Savukārt 6,3% vai 24 respondenti minējuši Talsu svītru koda (brunča) krāsu piederību novadam, uzsverot to krāsainību, dažādību, etnogrāfiskos motīvus. 2,9% vai 11 respondenti kā novadu simbolizējošo krāsu nosaukuši balto.

Aptaujas atbildēs minētas arī citas krāsas: melna, sudraba, pelēka, oranža, brūna, violeta, rozā.

Novadu asociējoša krāsa

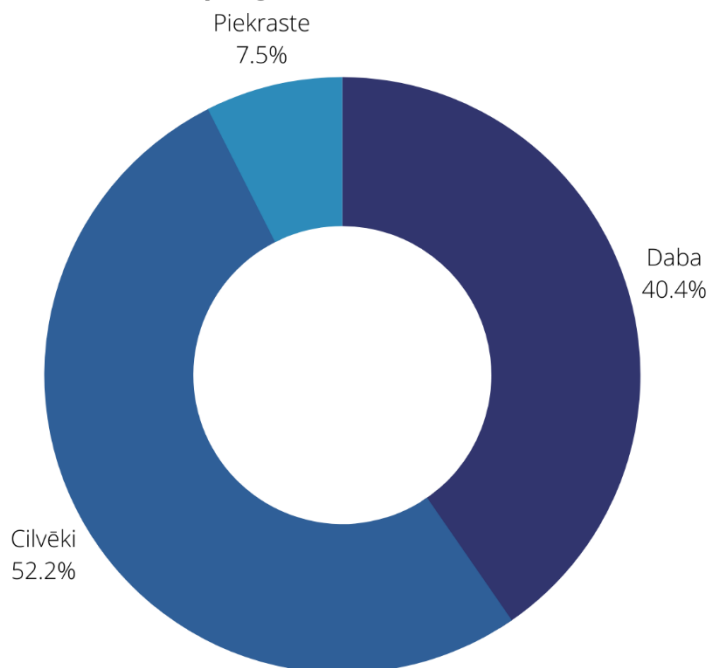

Novada lepnums

Apkopojot saņemtās atbildes uz jautājumu, ar ko iedzīvotāji lepojas apvienotajā Talsu novadā, skaitliski biežākās atbildes bija cilvēki, atpazīstami un slaveni, uzņēmēji, savas vietas patrioti, stipri kopienas biedri (84 respondenti vai 52,2%), daba, dabas objekti, tās skaistums un sakoptība (65 respondenti vai 40,4%) un piejūra, piekraste (12 respondenti vai 7,5%).

Kāds aptaujas dalībnieks norāda: „Tie ir cilvēki. Sākot no tiem, kas šeit aizvadījuši visu mūžu, beigās ar cilvēkiem, kas vienkārši ir mums līdzās, dara godprātīgi savu darbu, sasniedzot ne tikai tajā, bet arī brīvprātīgajos darbos augstumus, par kuriem katrs varam būt lepni un priecāties uzsvērt – re, Talsu novada cilvēks, nes novada vārdu tālāk par pilsētas/pagasta robežām. Lepoties katrs varam arī ar to, ko paši esam sasnieguši”.

Ar ko lepojas Talsu novadā?

Sniegtajās atbildēs minēti arī konkrēti objekti, personības, piemēram, K. F. Amenda, K. Valdemārs, Ž. Sūniņš, I. Busulis, amatiermākslas kolektīvi, lībieši, kultūrvēsturiskais mantojums. Pie novada nozīmīgākajiem kultūras notikumiem parādās arī Talsu rallijs un R. Tigula ārpusas mūzikas koncerts.

Kāds respondents uzsver: „Katrā pagastā un pilsētiņā ir ievēribas un uzmanības vērtas vietas, cilvēki un viņu padarītais. Talsu novadam būs ar ko lepoties, ja novada vadība pratīs ieraudzīt izcilības visos 18 pagastos un četrās pilsētās, kas to veido. Ja labākie būs tikai tuvākie, tad reforma būs izgāzusies, jo būs tikai Talsi un kaut kas tur nomalēs”.

Atsevišķi aptaujas dalībnieki uzsver, ka šobrīd vēl ir grūti identificēt, ar ko lepoties jaunajā novadā, kā arī atzīst, ka nelepojas ne ar ko. Tas, visticamāk, saistīts ar vispārēju neapmierinātību ar administratīvi teritoriālo reformu un notikušajām izmaiņām, kā arī vēl valdošo neziņu par nākotni.

Aptaujas atbildes apkopojā:

Inīta Fedko,

Sabiedrisko attiecību un mārketinga nodaļas vadītāja

Iedzīvotāju aptauja par Talsu novada vērtībām un simboliem

Lai izstrādātu apvienotā Talsu novada ģerboni, Talsu novada pašvaldība aicina iedzīvotājus piedalīties aptaujā par novada vērtībām un ģerbonī iekļaujamajiem simboliem.

Iedzīvotāju aptauja pieejama elektroniskā un drukātā veidā no 24. janvāra līdz 6. februārim (ieskaitot). Tajā aicināti piedalīties visu vecumu jaunā Talsu novada iedzīvotāji.

Aptauja ir anonīma, un iegūtās atbildes tiks izmantotas apkopotā veidā.

Pagājušajā gadā, stājoties spēkā administratīvi teritoriālajai reformai, vienā Talsu novadā apvienojās bijušie Talsu, Dundagas, Rojas un Mērsraga novadi. Mainoties teritoriālajām novada robežām, no 2021. gada 1. jūlija spēkā vairs nav bijušais mākslinieces Antras Auziņas izstrādātais Talsu novada ģerbonis (ozollapu vainags zelta laukā, kura 18 lapiņas simbolizēja novada četras pilsētas un 14 pagastus).

Lai stiprinātu iedzīvotāju emocionālo un simbolisko piederību apvienotajam Talsu novadam, tiks izstrādāts jauns novada ģerbonis. Tas tiks veidots pēc heraldikas nosacījumiem.

Lai ģerbonis atspoguļotu Talsu novada iedzīvotāju kopējās vērtības, Talsu novada pašvaldība aicina ikvienu Talsu novada iedzīvotāju piedalīties aptaujā par apvienotā novada vērtībām un ģerbonī iekļaujamajiem simboliem.

Aptaujas rezultāti apkopotā veidā tiks nodoti heraldikas māksliniekam un tie tiks izmantoti, izstrādājot vairākus iespējamus Talsu novada ģerboņa variantus.

Jaunā ģerboņa izstrāde neietekmē līdzšinējos pilsētu un pagastu ģerboņus. Tie ir spēkā esoši un izmantojami saskaņā ar saistošajiem noteikumiem. Savukārt Talsu novada pašvaldība līdz jaunā novada ģerboņa izstrādei un apstiprināšanai izmanto mazo valsts ģerboni, to lietojot kopā ar pašvaldības nosaukumu. Jauno Talsu novada ģerboni paredzēts izstrādāt līdz šī gada beigām.

APTAUJA:

1. Kurā pilsētā/ pagastā Jūs dzīvojat?:
2. Kādas vērtības saredzat apvienotajā Talsu novadā?
3. Kādas vērtības apvienotajā Talsu novadā būtu jāizkopj un jāattīsta nākotnē?
4. Ar kādiem simboliem asociējat apvienoto Talsu novadu (simbols ir tēls (priekšmets, parādība, dzīva būtne), ar ko tiek pausta vai atzīmēta kāda ideja vai tēls)?
5. Ar kādiem simboliem vēlaties asociēt apvienoto Talsu novadu nākotnē?
6. Ar kādu krāsu Jums saistās apvienotais Talsu novads?
7. Ar ko lepojaties apvienotajā Talsu novadā?